

ความสามารถในการส่งออกของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย

นาย ธนพ ปัญญาพัฒนานกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-573-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EXPORT PERFORMANCE OF THE THAI TEXTILE INDUSTRY

Mr. Thanop Panyapattanakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Economics in Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-639-573-4

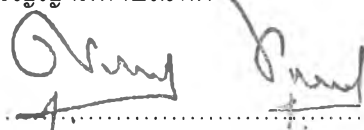
หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ความสามารถในการส่งออกของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย

โดย : นายธนพ บัญญาพัฒน์กุล

ภาควิชา : เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ สมเกียรติ ไอสถสภา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ สมเกียรติ ไอสถสภา)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตน์โกมุท)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สามารถ เจียสกุล)

รณพ ปัญญาพัฒนากุล : ความสามารถในการส่งออกของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย (Export Performance of the Thai Textile Industry) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ. สมเกียรติ โสถสภา, 216 หน้า ; ISBN 974-639-573-4

จากอดีตที่ผ่านมาการค้าระหว่างประเทศเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยสินค้าอุตสาหกรรมมีความสำคัญในการส่งออกเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด และสินค้าอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนในการส่งออกสูงคือสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม แต่ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมาการส่งออกของประเทศไทยลดลง และหมายถึงการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มกำลังประสบปัญหาการส่งออกตกต่ำเช่นกันซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทยโดยรวม

ในการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาความสามารถในการส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มประเภท เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้ายัด และผ้าฝืน เนื่องจากเป็นสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่มีสัดส่วนการส่งออกสูงที่สุด โดยจะทำการศึกษาความสามารถในการส่งออกของสินค้าเหล่านี้ของประเทศไทยในตลาดสหรัฐฯ และตลาดสหภาพยุโรป ในช่วงปี 1992-1997 และผลที่ได้จากการศึกษาพบว่าโดยรวมความสามารถในการส่งออกของสินค้าเหล่านี้ลดลง สาเหตุประการหนึ่งเป็นเพราะมีการแข่งขันจากประเทศที่มีการพัฒนาต่ำซึ่งมีแนวโน้มที่มีค่าจ้างแรงงานต่ำ นอกจากนั้นสินค้าจากประเทศไทยยังได้รับผลกระทบจากมาตรการทางการค้าคือ ความตกลง MFA และผลจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจทั้งเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ และสหภาพยุโรป รวมทั้งยังมีปัญหาจากภายในทั้งทางด้านการผลิต โครงสร้างพื้นฐาน และระเบียบวิธีราชการที่มีความล่าช้า

ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาที่สามารถทำได้คือการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายใน โดยต้องมีการปรับตัวทางด้านการผลิตเช่น การปรับลดภาษีนำเข้าวัตถุดิบ และการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การปรับตัวทางด้านการตลาดเช่น การปรับรูปแบบและคุณภาพของสินค้า รวมทั้งการแสวงหาตลาดสินค้าใหม่ๆ สำหรับการปรับตัวทางด้านเทคโนโลยี ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการวิจัย พัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต รวมทั้งการจัดตั้งสถาบันเฉพาะทางเพื่อกำหนดบทบาท และแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่มีความชัดเจน

แต่อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดในการศึกษาซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นประเด็นเพื่อทำการศึกษาต่อไป ประการแรกคือ ในการศึกษาครั้งนี้จำกัดการศึกษาสินค้าเพียง 3 ประเภทเท่านั้น ซึ่งถ้าหากมีการศึกษาสินค้าสินค้าทุกรายการก็อาจสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงได้มากขึ้น ประการต่อมา การศึกษานี้จำกัดการศึกษาเพียงการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการส่งออก แต่ไม่ได้เจาะลงไปถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการส่งออก และประการสุดท้าย การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาในลักษณะรายประเทศ แต่ในปัจจุบันมีการลงทุนในรูปแบบของบริษัทข้ามชาติมากขึ้น มีการขายลิขสิทธิ์ชื่อสินค้า ดังนั้นประเด็นที่น่าสนใจในคือความสำคัญของชื่อผลิตภัณฑ์ (Brand Name)

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกหาร่วม

3970644329 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD:

TEXTILES INDUSTRY

THANOP PANYAPATTANAKUL: EXPORT PERFORMANCE OF THE TEXTILE INDUSTRY, THESIS

ADVISOR: ASSO. PROF. SOMKIAT OSOTSAPHA 216 pp. ISBN 974-639-573-4

The Thai economy has been driven by the export sector of which the manufacturing products have a large share in it. The textile sector is probably one of the most important manufacturing export products for three decades. Recently, a number of problems, external and domestic, have affected textile export growth seriously.

This study aims to assess export performance of Thai textile products in the US and European Union markets during the period 1992-1997. The products to be examined are clothing and fabrics. The result of the study reveals that the textile exports exhibit a decreasing trend over the period. The declining trend is the result of relatively higher competitiveness of the same products from other low-cost exporting countries. In addition, textile exports from Thailand have been confronting with protective measures such as the Multi Fibre Arrangement (MFA), rules and regulations governing freer flows of the trade among member countries of the NAFTA and the European Union, domestic bottlenecks such as government rules and regulations inadequate, infrastructure supports, and the outdated machines and manufacturing processes also contributed to the export decline.

The study points to the need to reassess the various aspects in order to improve the textile sector. These cover an improvement of basic infrastructure, a new marketing system, an improvement in design and product quality, reduction of import tariff, and the quest for new export market. The government should have also put higher emphasis to promote research and development in this area and allocate a sufficient amount of budget to set up and operate a textile research centre.

The study recommends in-depth study in the following areas, first, the textile products should be categorized into more brackets, the present study categorized them into three brackets, second, this study provides information on the export performance only but has not done in-depth study into factors contributing to the change. At last, the business strategies of Multinational Corporation and the influence of the products' brands should be studied in the future.

ภาควิชา..... เศรษฐศาสตร์.....

สาขาวิชา..... เศรษฐศาสตร์.....

ปีการศึกษา..... 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ สมเกียรติ โสถสภา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ท่านได้ใช้เวลาในการให้คำปรึกษาและแนะนำให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนยังได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ ที่ได้ให้เกียรติเป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนโกมุท และ รองศาสตราจารย์ สามารถ เจียสกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและหาวิธีแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับความกรุณาจากบุคคลหลายท่านซึ่งมิได้ระบุนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้าข้อมูลและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์หลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาครั้งนี้ของท่าน

ในท้ายนี้ผู้เขียนขออน้อมรำลึกถึงคุณครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียน และใคร่ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงินและให้กำลังใจผู้เขียนเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ตลอดระยะเวลาของการศึกษา หากคุณความดีอันพึงมีทั้งหลายปรากฏในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบให้แก่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องทั้งหมดที่เกิดขึ้น ผู้เขียนขออน้อมรับไว้เพียงผู้เดียว

ธนพ ปัญญาพัฒนากุล

กันยายน 2541

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ปัญหาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	6
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย.....	7
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและวรรณกรรมปริทัศน์.....	9
2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.2 การศึกษาเกี่ยวกับการค้าสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอ.....	15
3 สภาพโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย.....	22
3.1 ประวัติความเป็นมาและลำดับการพัฒนาของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย.....	22
3.2 บทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม.....	27
3.2.1 การผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม.....	27
3.2.1.1 ภาพรวมอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม.....	27
3.2.1.2 สถานภาพทางการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอ.....	30
3.2.2 ความสำคัญของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม.....	34
3.2.2.1 มูลค่าเพิ่ม.....	35
3.2.2.2 การจ้างงาน.....	36
3.2.2.3 รายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศที่ได้จากการส่งออก.....	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ขอบเขตในการศึกษา.....	50
5 ผลการวิเคราะห์.....	74
5.1 การศึกษาสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทย ในตลาดสหรัฐอเมริกา.....	74
5.1.1 ผลการวิเคราะห์สินค้าหมวดเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าทอ.....	74
5.1.2 ผลการวิเคราะห์สินค้าหมวดเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้ายัด.....	80
5.1.3 ผลการวิเคราะห์สินค้าหมวดผ้าฝืน.....	90
5.2 การศึกษาสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทย ในตลาดสหรัฐอเมริกา.....	101
5.2.1 ผลการวิเคราะห์สินค้าหมวดเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าทอ.....	101
5.2.2 ผลการวิเคราะห์สินค้าหมวดเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้ายัด.....	107
5.2.3 ผลการวิเคราะห์สินค้าหมวดผ้าฝืน.....	116
5.3 ปัญหาของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย.....	123
5.3.1 ปัญหาจากมาตรการทางการค้า.....	123
5.3.2 ผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ.....	124
5.3.3 ปัญหาทางด้านการผลิต.....	126
5.3.4 ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน.....	127
5.3.5 ปัญหาทางด้านกฎระเบียบทางราชการ.....	128
6 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	129
6.1 สรุป.....	129
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	131
6.2.1 ด้านการผลิต.....	131
6.2.2 ด้านการตลาด.....	132
6.2.3 ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี.....	133
6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษา.....	134

สารบัญ (ต่อ)

รายการอ้างอิง.....	136
ภาคผนวก.....	140
ประวัติผู้เขียน.....	216

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1	โครงสร้างส่งออกของประเทศไทย..... 2
1.2	สัดส่วนสินค้าส่งออกของประเทศไทย..... 2
1.3	มูลค่าการนำเข้าแบ่งตามประเภทของสินค้า..... 5
3.1	ลำดับการลงทุนของอุตสาหกรรมสิ่งทอที่สำคัญในประเทศไทยช่วง ปี พ.ศ. 2493-2520..... 39
3.2	จำนวนโรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มระหว่าง ปี พ.ศ. 2530-2538..... 40
3.3	สัดส่วนโรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มระหว่าง ปี พ.ศ. 2530-2538..... 41
3.4	อัตราการขยายตัวของจำนวนโรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอระหว่าง ปีพ.ศ. 2531-2538..... 42
3.5	จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มระหว่าง ปีพ.ศ. 2533-2538..... 43
3.6	สัดส่วนแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มระหว่าง ปีพ.ศ. 2533-2538..... 44
3.7	จำนวนและอัตราการขยายตัวของเครื่องจักรในอุตสาหกรรมสิ่งทอและ เครื่องนุ่งห่ม..... 45
3.8	มูลค่าเพิ่มภาคสิ่งทอเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมและมูลค่าเพิ่มหมวด อุตสาหกรรม ณ ราคาปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2534-2538..... 46
3.9	มูลค่าเพิ่มจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม..... 46
3.10	จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอเปรียบเทียบกับหมวดอุตสาหกรรม..... 47
3.11	อัตราการขยายตัวของการจ้างงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอระหว่างปี พ.ศ. 2534-2538..... 47
3.12	มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมหลักของประเทศไทย..... 48
3.13	มูลค่าการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม..... 49

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.1	มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของประเทศไทย 64
4.2	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม..... 65
4.3	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกของสินค้าแต่ละประเภทในหมวดเครื่องนุ่งห่ม และหมวดผ้าฝ้ายและด้าย..... 65
4.4	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปแต่ละประเภทของประเทศไทย..... 65
4.5	ตลาดส่งออกสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่สำคัญของประเทศไทย 66
4.6	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่สำคัญ 66
4.7	ตลาดส่งออกสินค้าหมวดเครื่องนุ่งห่มที่สำคัญของประเทศไทย 67
4.8	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดสินค้าหมวดเครื่องนุ่งห่มที่สำคัญ 67
4.9	ตลาดส่งออกสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่สำคัญของประเทศไทย..... 68
4.10	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดสินค้าหมวดเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่สำคัญ..... 68
4.11	ตลาดส่งออกสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าทอที่สำคัญของประเทศไทย..... 69
4.12	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าทอ ที่สำคัญ..... 69
4.13	ตลาดส่งออกสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้ายัดที่สำคัญของประเทศไทย..... 70
4.14	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้ายัด ที่สำคัญ..... 70
4.15	ตลาดส่งออกสินค้าผ้าฝ้ายและด้ายที่สำคัญของประเทศไทย 71
4.16	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดสินค้าผ้าฝ้ายและด้ายที่สำคัญ..... 71
4.17	ตลาดส่งออกสินค้าผ้าฝ้ายที่สำคัญของประเทศไทย 72
4.18	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดสินค้าผ้าฝ้ายที่สำคัญ..... 72
4.19	ตลาดส่งออกสินค้าเส้นใยประดิษฐ์ที่สำคัญของประเทศไทย 73
4.20	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดสินค้าเส้นใยประดิษฐ์ที่สำคัญ..... 73